

S. AUR. AUGUSTINI

HIPPONENSIS EPISCOPI

IN JOANNIS
EVANGELIUM

TRACTATUS CXXIV.

TRACTATUS XLVII.

Ab eo quod scriptum est : *Ego sum pastor bonus, et cognosco oves meas*, etc., usque ad id ; *Numquid dæmonium potest cæcorum oculos aperire?*

I. Qui sermonem Dei nostri non solum libenter, sed etiam diligenter auditis, promissionis nostræ procul dubio meministis. Ipsa quippe lectio evangelica et hodie lecta est, quæ lecta fuerat proximo dominico die : propterea quoniam in quibusdam necessitatibus immorati, non potuimus omnia discutere, quæ vestris sensibus debebamus. Proinde quæ jam dicta atque tractata sunt, hodie non quærimus : ne adhuc eadem repetendo, ad illa quæ nondum dicta sunt pervenire minime permittamur. Nostis jam in nomine Domini qui sit bonus pastor, et quemadmodum pastores boni membra sint ejus, et ideo pastor sit unus : nostis qui sit mercenarius ferendus ; quis lupus

1.

007980

et fures et latrones cavendi; quæ sint oves, quod sit ostium quo et oves ingrediuntur et pastor; quomodo sit intelligendus ostiarius: nostis etiam quoniam quisquis non per ostium intraverit, furest et latro, nec venit nisi ut furetur, et occidat, et perdat. Hæc omnia dicta sufficienter, quantum existimo, pertracta sunt. Hodie debemus dicere, quantum adjuvat Dominus, (quoniam ipse Jesus Christus salvator noster et pastorem se esse dixit, et ostium, et pastorem bonum dixit intrare per ostium) quomodo ipse per se ipsum intret. Si enim nemo pastor bonus est, nisi qui per ostium intrat, et ipse est præcipue pastor bonus, et ipse est ostium; intelligere non possum, nisi et ipsum per se ipsum ad oves suas intrare, et vocem suam illis dare ut sequantur eum, easque intrantes et exeuntes pascua invenire, quod est vita æterna.

II. Cito ergo dico. Ego quærens intrare ad vos, id est, ad cor vestrum, Christum prædico: si aliud prædicem, per aliam partem conabor ascendere. Christus itaque mihi janua est ad vos: per Christum intro, non ad parietes vestros, sed ad corda vestra. Per Christum intro, Christum in me libenter audistis. Quare Christum in me libenter audistis? Quia oves Christi estis, sanguine Christi comparati estis. Agnoscitis pretium vestrum: quod non a me datur, sed per me prædicatur. Ille quippe emit, qui pretiosum sanguinem fudit: pretiosus sanguis est illius sine peccato. Fecit tamen ipse etiam suorum sanguinem pretiosum, pro quibus dedit sanguinis pretium: nam si suorum sanguinem non faceret pretiosum, non diceretur: « Pretiosa in conspectu Domini » mors sanctorum ejus¹. » Itaque etiam quod ait: « Pastor bonus animam suam ponit pro ovibus, » non ipse unus hoc fecit: et tamen si illi qui fecerunt membra ejus

¹ Psal. cxv, 15.

sunt, idem ipse unus hoc fecit. Ipse enim potuit facere sine illis, ipsi sine illo unde potuerunt, cum ipse dixerit: « Sine me nihil potestis facere¹? » Hinc autem ostendimus quod et alii fecerint, quia ipse apostolus Joannes, qui hoc quod audistis Evangelium prædicavit, in Epistola sua dixit: « Sicut Christus pro nobis animam suam posuit, sic et nos debemus animas pro fratribus ponere². » Debemus dixit; debitores nos fecit, qui primus exhibuit. Ideo quodam loco scriptum est: « Si sederis cœnare ad » mensam potentis, sapienter intellige quæ apponuntur » tibi: et mitte manum tuam, sciens quia talia te oportet » præparare³. » Mensa potentis quæ sit, nostis; ibi est corpus et sanguis Christi: qui accedit ad talem mensam, præparet talia. Et quid est, præparet talia? Quomodo ipse pro nobis animam suam posuit, sic et nos debemus, ad ædificandam plebem et asserendam fidem, animas pro fratribus ponere. Ideo Petro quem facere volebat pastorem bonum, non in ipso Petro, sed in corpore suo ait: « Petre, amas » me? pasce oves meas⁴. » Hoc semel, hoc iterum, hoc tertio usque ad ejus tristitiam. Et cum tantum interrogasset Dominus, quantum interrogandum esse judicavit, ut ter confiteretur qui ter negaverat, et ei suas oves pascendas tertio commendasset, ait illi: « Cum junior esses, cinge- » bas te, et ambulabas ubi volebas: cum autem senueris, » extends manus tuas, et alter te cinget, et ducet quo » tu non vis. » Et exposuit Evangelista quid Dominus dixerit: « Hoc autem, inquit, dixit, significans quia » morte clarificaturus esset Deum. » Ad hoc ergo pertinet, Pasce oves meas: ut ponas animam tuam pro ovibus meis.

III. Jam illud quod ait: « Sicut novit me Pater, et

¹ Joan. xv, 5. — ² i Joan. iii, 16. — ³ Prov. xxiii, 1, juxta lxx. — ⁴ Joan. xxi, 17.

» ego agnosco Patrem¹, » quis nescit? Ipse enim agnoscit Patrem per se, nos per illum. Quia ipse per se agnoscit, novimus: quia et nos per illum, etiam hoc novimus: quia et hoc per illum novimus. Ipse enim dixit: « Deum » nemo vidit unquam, nisi unigenitus Filius, qui est in » sinu Patris, ipse enarravit²: » Ergo et nos per ipsum, quibus enarravit. Item alibi ait: « Nemo novit Filium, » nisi Pater: neque Patrem quisquam novit, nisi Filius, » et cui voluerit Filius revelare³. » Sicut ergo ipse per se novit Patrem, nos autem per illum novimus Patrem: sic intrat in ovile per semetipsum, et nos per ipsum. Ostium dicebamus per Christum nos habere ad vos: quare? Quia Christum prædicamus. Nos Christum prædicamus; et ideo per ostium intramus. Christus autem Christum prædicat, quia se ipsum prædicat; et ideo pastor per se ipsum intrat. Lumen cum alia monstrat quæ videntur in lumine, numquid aliquo alio indiget ut monstretur? Lumen ergo et alia demonstrat et se ipsum. Quæcumque intelligimus, intellectu intelligimus; et ipsum intellectum unde nisi intellectu intelligimus? Numquid sic oculo carnis et alia vides et ipsum? Quamvis enim videant homines oculis suis, non tamen vident oculos suos. Oculus carnis alia videt, se non potest: intellectus autem et alia intelligit, et se ipsum. Quomodo intellectus videt se, sic et Christus prædicat se. Si prædicat se, et prædicando intrat ad te, per se intrat ad te. Et ad Patrem ipse est ostium: quia non est qua veniatur ad Patrem, nisi per ipsum⁴. Unus enim Deus et unus mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus. Verbo multa dicuntur: hæc ipsa quæ dixi, utique verbo dixi. Si velim dicere et ipsum verbum, unde dico nisi verbo? Ac per hoc per verbum et alia dicuntur, quæ non sunt quod verbum; et ipsum verbum dici non

¹ Joan. x, 18. — ² Id. 1, 18. — ³ Matth. xi, 27. — ⁴ 1 Tim. ii, 5.

potest, nisi per verbum. Adjuvante Domino exemplis abundavimus. Tenete ergo quomodo Dominus Jesus Christus et ostium sit, et pastor: ostium pandendo se, pastor intrando per se. Et quidem, fratres, quod pastor est, dedit et membris suis: nam et Petrus pastor, et Paulus pastor, et cæteri Apostoli pastores, et boni episcopi pastores. Ostium vero nemo nostrum se dicit, hoc sibi ipse proprium tenuit, qua intrent oves. Denique Paulus apostolus boni pastoris implebat officium, quando Christum prædicabat, quia per ostium intrabat. At ubi oves indisciplinatæ cœperunt facere schismata, et alia ostia sibi ponere, non qua intrarent ut congregarentur, sed qua errarent ut dividerentur, dicentes alii: « Ego sum Pauli; » alii, « Ego » sum Cephæ; » alii, « Ego Apollo; » alii, « Ego Christi¹: » expavescens ad eos qui dixerunt: Ego sum Pauli, tanquam clamans ad oves, Miserae qua itis? non sum ostium. « Numquid Paulus, inquit, pro vobis crucifixus est, aut » in nomine Pauli baptizati estis? » Qui vero dicebant, Ego sum Christi, invenerant ostium.

IV. De uno autem ovili et uno pastore, jam quidem assidue soletis audire: multum enim commendavimus unum ovile prædicantes unitatem, ut per Christum omnes oves ingrederentur, et Donatum nulla sequeretur. Verumtamen unde hoc proprie dixerit Dominus, satis apparet. Loquebatur enim apud Judæos, missus autem fuerat ad ipsos Judæos, non propter quosdam immani odio pertinaces et perseverantes in tenebris, sed propter quosdam in ipsa gente quas dicit oves suas: de quibus ait: « Non » sum missus nisi ad oves quæ perierunt domus Israël². » Noverat etiam eos in turba furentium, et prævidebat in pace credentium. Quid est ergo, « Non sum missus nisi » ad oves quæ perierunt domus Israël, » nisi quia præsen-

¹ 1 Cor. i, 12, etc. — ² Matth. xv, 24.

tiam suam corporalem non exhibuit nisi populo Israël? Ad gentes non perrexit ipse, sed misit: ad populum vero Israël et misit, et venit ipse; ut qui contemnebant, majus iudicium sumerent, quia et præsentia est illis exhibita. Ipse Dominus ibi fuit, ibi matrem elegit, ibi concipi, ibi nasci, ibi sanguinem fundere voluit, ibi sunt vestigia ejus, modo adorantur, ubi novissime stetit, unde ascendit in cælum: ad gentes autem misit.

V. Sed forte aliquis arbitratur, quoniam non ipse ad nos venit, sed misit ad nos, non nos audisse vocem ipsius, sed vocem eorum quos misit. Absit: pellatur ista cogitatio de cordibus vestris: et in his quos misit ipse erat. Ipsum Paulum audi quem misit; ad gentes enim præcipue Paulum misit apostolum: et ait ipse Paulus terrenus non de se, sed de illo, « An vultis accipere experimentum ejus qui » in me loquitur Christi¹? » Audite et ipsum Dominum: « Et alias oves habeo², » id est, in gentibus: « quæ non » sunt de hoc ovili, » id est, de populo Israël: « oportet » me et illas adducere. » Ergo et per suos non alter adducit. Adhuc audi: « vocem meam audient. » Ecce et per suos ipse loquitur, et per eos quos mittit vox ejus auditur. « Ut sit unum ovile et unus pastor. » Duobus istis gregibus tanquam duobus parietibus, factus est lapis angularis³. Ergo et ostium est, et lapis angularis: omnia per similitudinem, nihil horum proprie.

VI. Jam enim dixi, et commendavi vehementer; et qui capiunt sapiunt, imo qui sapiunt capiunt; et qui nondum intellectu sapiunt, fide teneant quod intelligere nondum possunt. Per similitudinem Christus multa est, quæ per proprietatem non est. Per similitudinem et petra est Christus, et ostium est Christus, et lapis angularis est Christus, et pastor est Christus, et agnus est Christus, et leo est

¹ 2 Cor. xiii, 3. — ² Joan. x, 16. — ³ Ephes. ii, 20.

Christus. Quam multa per similitudines, et alia, quæ commemorare longum est. Si autem proprietates discutias rerum, quas videre consuesti; nec petra est, quia durus et sine sensu non est; nec ostium est, quia faber eum non fecit; nec lapis angularis est, quia non est ab structore compositus; nec pastor est, quia custos ovium quadrupedum non est; nec leo est, quia fera non est; nec agnus est, quia pecus non est. Omnia ergo ista per similitudinem. Quid ergo proprie? « In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum. » Quid de homine qui apparuit? « Et Verbum » caro factum est, et habitavit in nobis. »

VII. Audi et cætera: « Propterea me Pater diligit, inquit, quia ego pono animam meam, ut iterum sumam » eam¹. » Quid ait? « Propterea me Pater diligit²: » quia morior ut resurgam. Cum magno enim pondere dictum est « ego; quia ego pono, inquit, animam meam, » ego pono. » Quid est, « ego pono? » Ego illam pono: non glorientur Judæi; sævire potuerunt, potestatem habere non potuerunt: sæviant quantum possunt; si ego nolero animam meam ponere, quid sæviendo facturi sunt? Una responsione prostrati sunt: quando eis dictum est: « Quem quæritis? dixerunt, Jesum: et ait eis, Ego sum: » redierunt retro, et ceciderunt³. » Qui ceciderunt ad unam vocem Christi morituri, quid facient sub voce judicaturi? « Ego, ego inquam, pono animam meam, ut iterum sumam eam. » Non glorientur Judæi, quasi prævaluerint: ipse posuit animam suam. « Ego dormivi, » dicit. Nostis Psalmum: « Ego dormivi et somnum cepi, » et exurrexi, quoniam Dominus suscipiet me⁴. » Modo Psalmus ipse lectus est, modo audivimus: « Ego dormivi

¹ Joan. x, 17. — ² Forte hic aut superest aut deest nonnihil. — ³ Joan. xvii, 6. — ⁴ Psal. iii, 6.

» et somnum cepi, et exurrexi, quoniam Dominus suscipiet me. » Quid est, Ego dormivi? quia volui, dormivi. Quid est, dormivi? mortuus sum. Nonne dormivit, qui quando voluit, de sepulcro tanquam de lecto surrexit? Sed amat dare gloriam Patri, ut nos ædificet gloriam dare Creatori. Nam quod addidit: exurrexi, quoniam Dominus suscipiet me: putatis hic quasi virtutem ejus defecisse, ut per potestatem suam mori potuerit, per potestatem suam resurgere non potuerit? Sic enim videntur sonare verba non intentius intellecta, Ego dormivi, id est, quia volui dormivi. Et exurrexi: quare? Quia Dominus suscipiet me. Quid enim, tu a te ipso resurgere non valeres? Si non valeres, non diceres: « Potestatem habeo ponendi » animam meam, et potestatem habeo iterum sumendi » eam¹. » Audi alio loco in Evangelio, quia non solum Pater suscitavit Filium, sed etiam Filius se ipsum. « Solvite vite, inquit, templum hoc, et in triduo suscitabo illud². » Et Evangelista: « Hoc autem, inquit, dicebat de templo corporis sui³. » Hoc enim suscitabatur quod moriebatur. Nam Verbum non est mortuum; anima illa non est mortua. Si nec tua moritur, Domini moreretur?

VIII. Unde scio, inquis, si mea non moritur? A te non occidatur, et non moritur. Quomodo, inquis, ego possum occidere animam meam? Ut alia peccata interim taceam, « Os quod mentitur, occidit animam⁴. » Quomodo, inquis, securus sum, quia non moritur? Ipsum Dominum audi dantem servo securitatem: « Nolite timere eos qui occidunt corpus, et postea non habent quid faciant⁵. » Sed plane quid ait? « Eum timete qui habet potestatem » et corpus et animam occidere in gehenna⁶. » Ecce quia moritur, ecce quia non moritur. Quid est mori ipsius?

¹ Joan. x, 18. — ² Id. ii, 19. — ³ Ibid. 21. — ⁴ Sap. 1, 11. — ⁵ Matth. x, 28. — ⁶ Luc. xii, 4.

Quid est mori carni tuæ? Mori carni tuæ, est amittere vitam suam: mori animæ tuæ, est amittere vitam suam. Vita carnis tuæ, anima tua: vita animæ tuæ, Deus tuus. Quomodo moritur caro amissa anima, quæ vita est ejus: sic moritur anima amisso Deo, qui vita est ejus. Certe ergo immortalis est anima. Plane immortalis, quia vivit et mortua. Quod enim de vidua deliciosa dixit Apostolus, etiam de anima, si Deum suum amiserit, dici potest, Vivens mortua est.

IX. Quomodo ergo ponit animam suam Dominus¹? Fratres, quæramus hoc paulo attentius. Non nos artat hora quæ solet die dominico: vacat nobis, hoc lucrentur qui ad verbum Dei etiam die hodierna conveniunt. « Pono, inquit, animam meam. » Quis ponit? quam ponit? Quid est Christus? Verbum et homo. Nec sic homo ut sola caro: sed quia homo constat ex carne et anima, totus autem homo in Christo. Non enim partem deteriorem suscepisset, et partem meliorem deseruisset: pars quippe hominis melior est anima quam corpus. Quia ergo totus homo in Christo, quid est Christus? Verbum, inquam, et homo. Quid est Verbum et homo? Verbum, anima et caro. Tenete hoc, quia non defuerunt hæretici et in ista sententia, pulsique quidem jam olim a veritate catholica: sed tamen ut fures et latrones non intrantes per ostium, insidiari ovili non desinunt. Apollinaristæ hæretici dicti sunt, qui ausi sunt dogmatizare quod Christus non sit nisi Verbum et caro: animam humanam non eum assumpsisse contendunt. Nam et aliqui eorum fuisse in Christo animam, negare non potuerunt. Videte absurditatem et insaniam non ferendam. Animam irrationalem eum habere voluerunt, rationalem negaverunt: dederunt ei animam pecoris, subtraxerunt hominis. Sed illi abstulerunt Christo

¹ 1 Tim. v, 6.

rationem, non tenendo rationem. Absit hoc a nobis, in fide catholica nutritis atque fundatis. Ex hac ergo occasione admonuerim Charitatem Vestram, ut quomodo superioribus lectionibus satis vos instruximus adversus Sabellianos et Arianos, Sabellianos qui dicunt: Ipse est Pater qui Filius; Arianos qui dicunt: Aliud est Pater, aliud est Filius, quasi non sint ejusdem substantiæ Pater et Filius: instruximus, etiam quantum meministis, et meminisse debetis contra hæreticos Photinianos, qui solum hominem Christum sine Deo esse dixerunt; contra Manichæos, qui solum sine homine Deum: ex hac occasione de anima instruamus vos et contra Apollinaristas, qui dicunt Dominum nostrum Jesum Christum non habuisse animam humanam, id est, animam rationalem, animam intelligentem, animam, inquam, in qua distamus a pecore, quod homines sumus.

X. Quomodo ergo hic dixit Dominus: «Potestatem habeo ponendi animam meam?» Quis ponit animam, et iterum sumit eam? Christus ex eo quod Verbum est, ponit animam, et sumit eam iterum? An ex eo quod anima humana est, ipsa se ponit, et iterum ipsa se sumit? An ex eo quod caro est, caro animam ponit, et iterum sumit? Tria proposui, omnia pertractemus, et hoc eligamus quod conveniat regulæ veritatis. Si enim dixerimus quia Verbum Dei posuit animam suam, et iterum sumpsit eam; metuendum est ne subintret prava cogitatio, et dicatur nobis, Ergo aliquando anima illa separata est a Verbo, et aliquando Verbum illud, ex quo suscepit animam illam, fuit sine anima. Video enim fuisse sine anima humana Verbum, sed «cum in principio erat Verbum, et Verbum» erat apud Deum, et Deus erat Verbum.» Ex quo enim Verbum caro factum est, ut habitaret in nobis, et susceptus est a Verbo homo, id est, totus homo, anima et

caro; quid fecit passio, quid fecit mors, nisi corpus ab anima separavit? Animam vero a Verbo non separavit. Si enim mortuus est Dominus, imo quia mortuus est Dominus, mortuus est enim pro nobis in cruce; sine dubio caro ipsius spiravit animam: ad tempus exiguum anima deseruit carnem, sed redeunte anima resurrecturam. A Verbo autem animam separatam esse non dico. Latronis animæ dixit: «Hodie mecum eris in paradiso¹.» Fidelem latronis animam non deserebat, et deserebat suam? absit. Sed illius ut Dominus custodivit, suam vero inseparabiliter habuit. Si autem dixerimus, quia ipsa se anima posuit, et iterum ipsa se sumpsit, absurdissimus sensus est: non enim quæ a Verbo non erat separata, a se ipsa poterat separari.

XI. Dicamus ergo et quod verum est, et quod facile intelligi potest. Ecce homo quilibet non constans ex Verbo et anima et carne, sed ex anima, et carne: de isto homine interrogemus, quomodo ponat animam suam quicumque homo. An forte nullus homo ponit animam suam? Potes mihi dicere: Nullus homo habet potestatem ponere animam suam, et iterum sumere eam. Ponere animam suam nisi posset homo, non diceret Joannes apostolus: «Sicut Christus pro nobis animam suam posuit,» sic et nos debemus animas pro fratribus ponere².» Ergo et nobis licet (si et nos impleamur virtute ipsius, quia sine illo nihil facere possumus,) ponere pro fratribus animas nostras. Quando martyr quilibet sanctus posuit pro fratribus animam suam, quis posuit, et quam posuit? Hoc si intellexerimus, ibi videbimus quemadmodum a Christo dictum sit: «Potestatem habeo ponendi animam meam.» O homo, paratus es pro Christo mori? Paratus, inquit. Dicam hoc aliis verbis. Paratus es pro Christo animam

¹ Luc. xxii, 43. — ² I Joan. iii, 16.

tuam ponere? Et ad ista verba sic mihi respondet, Paratus sum : quomodo mihi responderat cum dicerem, Paratus es mori. Hoc ergo est ponere animam, quod est mori. Sed pro quo ibi est certamen. Omnes enim homines quando moriuntur, ponunt animam : sed non omnes pro Christo ponunt. Et nemo habet potestatem sumere quod posuerit : Christus autem et pro nobis posuit, et quando voluit, posuit, et quando voluit, sumpsit. Ponere ergo animam, mori est. Sic et Apostolus Petrus Domino dixit : « Ani-
» mam meam pro te ponam¹ : » id est, pro te moriar. Carni hoc tribue : caro ponit animam suam, et caro iterum sumit eam ; non tamen sua potestate caro, sed potestate inhabitantis carnem : caro ergo ponit animam suam expirando. Vide ipsum Dominum in cruce, Sitio dixit : illi qui aderant tinxerunt spongiam in aceto, alligaverunt arundini, et apposuerunt ori ejus : quod cum accepisset, ait, Perfectum est² : quid est, Perfectum est? Impleta sunt omnia quæ ante mortem futura de me fuerant prophetata. Et quia potestatem habebat quando vellet ponendi animam suam ; postea quam dixit, Perfectum est, quid ait Evangelista? Et inclinato capite tradidit spiritum. Hoc est ponere animam. Modo hic attendat Charitas Vestra. Inclinato capite tradidit spiritum. Quis tradidit? quem tradidit? Spiritum tradidit, caro illum tradidit. Quid est, caro illum tradidit? caro illum emisit, caro illum expiravit. Ideo enim dicitur expirare, extra spiritum fieri. Quomodo est exulare, extra solum fieri, exorbitare, extra orbitam fieri : sic expirare, extra spiritum fieri, qui spiritus anima est. Cum ergo exit anima a carne, et remanet caro sine anima, tunc homo ponere animam dicitur. Quando Christus animam posuit? quando Verbum voluit. Principatus enim in Verbo erat : ibi potestas erat

¹ Joan. xiii, 37. — ² Id. xix, 28, etc.

quando poneret caro animam, et quando sumeret.

XII. Si ergo caro animam posuit, quomodo Christus animam posuit? Non enim caro Christus? Ita plane, et caro Christus, et anima Christus, et Verbum Christus : nec tamen tria hæc tres Christi, sed unus Christus. Hominem interroga, et de te ipso fac gradum ad ea quæ supra te sunt, etsi nondum intelligenda, saltem credenda. Quomodo est enim unus homo anima et corpus, sic unus Christus Verbum et homo. Videte quid dixerim, et intelligite. Anima et corpus duæ res sunt, sed unus homo : Verbum et homo duæ res sunt, sed unus Christus. Ergo de homine quære. Ubi est Paulus apostolus modo? Si quis respondeat, In requie cum Christo : verum dicit. Item si quis respondeat, Romæ in sepulcro : et ipse verum dicit. Illud mihi de anima, hoc de ejus carne respondet. Nec tamen ideo duos dicimus apostolos Paulos, unum qui requiescit in Christo, alium qui positus est in sepulcro : quamvis apostolum Paulum dicamus vivere in Christo, eundemque apostolum Paulum dicamus mortuum jacere in sepulcro. Moritur aliquis, dicimus, Bonus homo, fidelis homo, in pace est cum Domino : et continuo, Eamus ad exsequias ipsius, et sepeliamus illum. Eum sepulturus es quem jam dixeras in pace esse cum Deo : cum aliud sit anima quæ immortaliter viget, aliud corpus quod corruptibiliter jacet. Sed ex quo consortium carnis et animæ hominis nomen accepit, jam et singulum atque separatum, utrumlibet eorum nomen hominis tenuit.

XIII. Nemo ergo titubet quando audit Dominum dixisse : « Pono animam meam, et iterum sumo eam. » Ponit eam caro, sed ex potestate Verbi : sumit eam caro, sed ex potestate Verbi. Et ipse Dominus Christus dictus est sola caro. Quomodo, inquit, probas? Audeo dicere, et sola caro Christi dictus est Christus. Credimus certe non in so-

lum Deum Patrem, sed et in Jesum Christum Filium ejus unicum Dominum nostrum : modo totum dixi, in Jesum Christum Filium ejus unicum Dominum nostrum. Totum ibi intellige, et Verbum, et animam, et carnem. Sed utique confiteris etiam illud quod habet fides, in eum Christum te credere qui crucifixus est et sepultus. Ergo etiam sepultum Christum esse non negas : et tamen sola caro sepulta est. Si enim erat ibi anima, non erat mortuus : si autem vera mors erat, ut ejus vera sit resurrectio, sine anima fuerat in sepulcro : et tamen sepultus est Christus. Ergo Christus erat etiam sine anima caro, quia non est sepulta nisi caro. Disce hoc etiam in apostolicis verbis. « Hoc sentite, inquit, in vobis, quod et in Christo Jesu : » qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus » est esse æqualis Deo ¹. » Qui nisi Christus Jesus, quantum attinet ad id quod est Verbum, Deus apud Deum? Vide autem quod sequitur : « Sed semetipsum exinanivit » formam servi accipiens, in similitudine hominum factus, et habitu inventus ut homo ². » Et hoc quis, nisi idem ipse Christus Jesus? Sed hic jam omnia sunt, et Verbum in forma Dei, qui accepit formam servi ; et anima et caro in forma servi, quæ accepta est a forma Dei. « Humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem ³. » Jam in morte sola caro est a Judæis occisa. Si enim discipulis dixit : « Nolite timere eos qui occidunt » corpus, animam autem non possunt occidere ⁴ : » numquid in ipso potuerunt plus quam corpus occidere? Et tamen carne occisa Christus occisus est. Ita cum caro animam posuit ; et cum caro ut resurgeret animam sumpsit, Christus animam sumpsit. Nec tamen potestate carnis hoc factum est : sed ejus qui et animam et carnem, ubi hæc adimplerentur, assumpsit.

¹ Philip. 11, 5, 6. — ² Ibid. 7. — ³ Ibid. 8. — ⁴ Matth. x, 28.

XIV. « Hoc, inquit, mandatum accepi a Patre meo ¹. » Verbum non verbo accepit mandatum, sed in Verbo unigenito Patris est omne mandatum. Cum autem dicitur Filius a Patre accipere quod substantialiter habet, quomodo dictum est : « Sicut habet Pater vitam in semetipso, » sic dedit Filio habere vitam in semetipso, cum Filius » ipse sit vita ² : » non potestas minuitur, sed generatio ejus ostenditur. Quoniam Pater non quasi ei filio qui imperfectus est natus, aliquid addidit : sed ei quem perfectum genuit, omnia gignendo dedit. Ita illi dedit suam æqualitatem, quem non genuit in æqualem. Sed hæc loquente Domino, quoniam lux lucebat in tenebris, et tenebræ eam non comprehendebant, « Dissensio iterum » facta est inter Judæos propter sermones hos. Dicebant » autem multi ex ipsis, Dæmonium habet, et insanit : » quid eum auditis ³? » Istæ fuerunt densissimæ tenebræ. « Alii dicebant, hæc verba non sunt dæmonium habentis : numquid dæmonium potest cæcorum oculos aperire ⁴? » Jam istorum oculi cœperant aperiri.

¹ Joan. x, 18. — ² Id. v, 26. — ³ Id. x, 19, 20. — ⁴ Ibid. 21.